

महत्वाचे

मा. ३८७

३८७

संस्कृत भाषा

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

भाषा व वाङ्मय संकुल

एम.फिल. अभ्यासक्रम (मराठी)

एम.फिल. च्या अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे

जून २००९

१. संशोधनाची संकल्पना समजणे.
२. साहित्याच्या अभ्यासातील संशोधनाचे महत्व लक्षात येणे.
३. वाङ्मयीन संशोधन आणि इतर संशोधनातील साम्यभेदांची कल्पना येणे.
४. संशोधनाच्या विविध पद्धतींनुसार प्रत्यक्ष संशोधन करणे.
५. साहित्याचा इतर सामाजिक शास्त्रांशी असणारा संबंध लक्षात घेऊन त्या परिप्रेक्ष्यात साहित्याचा अभ्यास करणे.
६. वाङ्मयेतिहासविषयक संशोधनात्मक दृष्टी निर्माण होणे.
७. साहित्य संशोधनाच्या नव्या दिशांचे आकलन होणे.
८. संशोधनदृष्टी निर्माण होणे.

४

प्रथम सत्र

अभ्यासपत्रिका 1	संशोधन पद्धती	100 गुण
अभ्यासपत्रिका 2	माहिती तंत्रज्ञान	100 गुण
अभ्यासपत्रिका 3	साहित्य आणि इतर सामाजिकशास्त्रे (आवश्यक)	100 गुण
अभ्यासपत्रिका 4	मराठी वाङ्मयावरील प्रभावांचा अभ्यास किंवा वाङ्मयाचे अध्यापन	100 गुण

द्वितीय सत्र

अभ्यासपत्रिका 5	लघुशोधप्रबंध (Dessertation)	100 गुण
अभ्यासपत्रिका 6	मौखिकी (Viva -Voce)	100 गुण
अभ्यासपत्रिका 7	चर्चासत्र (Seminar)	25 गुण

साहित्य संशोधनपद्धती (आवश्यक)

घटक 1 संशोधन

1. संशोधनाच्या विविध व्याख्या आणि त्यांचा परामर्श, संशोधनाचे स्वरूप, संशोधनाची प्रयोजने, संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्पे, संशोधकाचे गुण.
2. साहित्यसंशोधन आणि अन्यक्षेत्रीय संशोधन यातील साम्यभेद.
उदा. विज्ञान क्षेत्र, सामाजिकशास्त्रे
3. साहित्य संशोधन आणि समीक्षा.

घटक 2 संशोधनाच्या विविध पद्धती :

1. विगमनात्मक (Inductive) आणि निगमनात्मक (Deductive)
2. ऐतिहासिक (कालक्रमनिष्ठ पद्धती)
3. वर्णनपर, प्रयोगनिष्ठ, तौलनिक
4. नमुनापाहणी पद्धती (सॅपलिंग सर्व्हे), क्षेत्रीय सर्वेक्षण पद्धती (फिल्ड सर्व्हे)

घटक 3 संशोधन : तंत्र व साधने

तंत्र - पाहणी, मुलाखती, प्रश्नावली, संख्याशास्त्रीय आढावे इ. *
ग्रंथालयीन साधने : पुस्तके, नियतकालिक, वृत्तपत्रे, कोश इ.
: ग्रंथालयाचे विविध प्रकार, संदर्भसेवा इ.

घटक 4 साहित्यसंशोधनाचे प्रकार

सृष्टीविज्ञान - समाजविज्ञान - मानवशास्त्र, या क्षेत्रांतील संशोधन, लक्ष्यलक्षी संशोधन - संहितानिष्ठ संशोधन - अन्वयार्थप्रधान संशोधन - सर्जनशील संशोधन

घटक 5 संशोधनाच्या विविध पद्धती

वैज्ञानिक पद्धती, शास्त्रीय संशोधनातील चार व्यवस्था वर्गीकरणात्मक व्यवस्था, कार्यकारणात्मक व्यवस्था, गणिती व्यवस्था, सिद्धांत व्यवस्था.

घटक 6 संहिता चिकित्सा (पाठसंशोधन)

संहितानिष्ठ चिकित्सा, संहितानिष्ठ समीक्षा, हस्तलिखितांची पाठनिश्चीती, पाठनोंदणी, पाठसंकलन, पाठपरंपरा अंतर्गत पुरावे, बाह्य पुरावे.

घटक 7 मराठी साहित्य संशोधनाचे स्वरूप व व्याप्ती,

घटक 8 संशोधनात्मक लेखन (प्रेरणा आणि शोध)

शोधनिबंधाचे लेखन
प्रबंधाचे लेखन
प्रबंध लेखनाच्या प्रकीयेचे टप्पे
प्रबंध लेखनाची भाषा
प्रबंध सिध्दीची प्रक्रिया आणि अडचणी
संदर्भसूची निर्देशसूची
परिशिष्टे, कोष्टके, तालिका, आकृत्या

संशोधनपध्दती : संदर्भग्रंथ सूची

- 1) भाषा व साहित्य : संशोधन - खंड 1, संपादक - डॉ. वसंत जोशी, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, 1981.
- 2) भाषा व साहित्य : संशोधन - खंड 2, संपादक - डॉ. वसंत जोशी आणि डॉ. गं. ना. जोगळेकर, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, 1985.
- 3) भाषा व साहित्य : संशोधन - खंड 3, संपादक - डॉ. वसंत जोशी आणि म. ना. अदवंत, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, 1985.
- 4) संशोधनाची क्षितिजे - संपादक : भास्कर भोळे, अमेय प्रकाशन, नागपूर, 1985.
- 5) शोधविज्ञान कोश - डॉ. दु. का. संत, पुणे विद्यार्थीगृह प्रकाशन, पुणे, 1985.
- 6) मराठी संशोधनविद्या - डॉ. उषा देशमुख, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, 1994.
- 7) साहित्य शोधणी - डॉ. उषा देशमुख, नीहारा प्रकाशन, पुणे 1989.
- 8) साहित्यसमीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा - वसंत दावतार, म. रा. सा. सं. मंडळ, मुंबई, 1987.
- 9) प्राचीन मराठी हस्तलिखिते संशोधन आणि संपादन - डॉ. श्री. रं. कुलकर्णी, का. स. वाणी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे, 1992.
- 10) ग्रंथालयीन संदर्भ सेवा - अनंत जोशी आणि वसंत जोशी, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, 1980.
- 11) प्रबंध कसा लिहावा - डॉ. जयंत वेलणकर, साहित्यप्रसार केंद्र, नागपूर, 1988.
- 12) संशोधन पध्दती : प्रक्रिया आणि अंतरंग - डॉ. दु. का. संत, अनाथ विद्यार्थीगृह प्रकाशन, पुणे, 1966.
- 13) वाङ्मयीन विद्वता - डॉ. दु. का. संत, पुणे विद्यापीठ, पुणे, 1976.
- 14) संशोधन : स्वरूप आणि पध्दती - संपादक : डॉ. सु. रा. चुनेकर, रंगनाथ पठारे, शि. प्र. संस्था, संगमनेर, 1983.
- 15) शोधनिबंधाची लेखनपध्दती - डॉ. स. गं. मालशे, सुविचार प्रकाशन, नागपूर, 1975.
- 16) तौलनिक साहित्याभ्यास : मूलतत्वे आणि दिशा - वसंत बापट, मौज प्रकाशन, मुंबई, 1981.
- 17) सामाजिक संशोधन पध्दती - पु. ल. भांडारकर, म. वि. ग्रं. नि. मं., नागपूर, 1981.
- 18) मराठी साहित्य संशोधन : स्वरूप आणि दिशा - डॉ. श. रा. राणे, का. स. वाणी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.
- 19) मराठी संहिता चिकित्सा : म. वा. धोंड
- 20) संशोधन : सिध्दांत आणि पध्दती - डॉ. सदा क-हाडे लोकवाङ्मय
- 21) कोश वाङ्मय : विचार आणि व्यवहार - डॉ. सदाशिव देव, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे 2002

✓
गुण 100

अभ्यासपत्रिका - 3
साहित्य आणि इतर सामाजिक शास्त्रे (आवश्यक)

1. साहित्य आणि संस्कृती :

1. संस्कृतीच्या व्याख्या व स्वरूप (भौतिक आणि अभौतिक). ✓
2. संस्कृती आणि समाजसंबंध.
3. मानवी संस्कृतीचे टप्पे :
 - कृषिपूर्व अवस्था,
 - कृषिसंस्कृती,
 - उद्योग संस्कृती,
 - संयोजन संस्कृती (नागरी संस्कृती)
4. संस्कृती आणि साहित्यसंबंध -
 - कलाविष्कार ही आदिम प्रेरणा
 - भाषेची निर्मिती
 - संस्कृतीशी अनुबंध आणि साहित्यविष्कार
 - प्राचीन, मध्ययुगीन, अर्वाचीन कालखंडातील साहित्यामधील सांस्कृतिक स्थित्यंतरे
 - मानवविकासाचे साहित्यातून घडणारे प्रत्यंतर
 - लोकसाहित्य, मिथ्यकथा. इ.

2. साहित्य आणि तत्वज्ञान :

1. तत्वज्ञान - व्याख्या व स्वरूप (151) खंड (7) मरीहा विश्वकोश
2. तत्वज्ञानाचा जीवनाशी संबंध
3. तत्वज्ञानाचा साहित्यावरील परिणाम (धर्म, पंथ, संप्रदाय इ. च्या अनुषंगाने)
4. साहित्याचे तत्वज्ञान
5. आधुनिक तत्वप्रणालींचा साहित्यनिर्मिती व समीक्षेवरील प्रभाव ✓
(अभिज्ञानवाद, सौंदर्यवाद, अस्तित्ववाद)

3. साहित्य आणि मानसशास्त्र

1. मानसशास्त्राची व्याख्या व स्वरूप
2. मानसशास्त्रातील काही महत्वाच्या संकल्पना
(व्यक्तिमत्त्व, मन, मानवी मनाविषयी बदललेली संकल्पना, सामुहिक नेप्तीव इ.)
3. आधुनिक मानसशास्त्रीय सिध्दांताचा साहित्यावरील परिणाम
(फ्राईडचे सिध्दांत, संज्ञाप्रवाही निवेदनपद्धती इत्यादी.)
4. साहित्यनिर्मितीचा विचार
 - चरित्रात्मक संशोधन पद्धतीचा संबंध

— साहित्यिकाच्या व्यक्तिमत्त्वाशी संबंध

5. साहित्याच्या आकलनास मानसशास्त्राचे साहाय्य

— प्रतिमाविचार, आदिबंध इत्यादी

6. वाचकांच्या आस्वादप्रक्रियेच्या आनुषंगाने विचार

— स्वप्नपूर्ती, वाचक-प्रतिसाद इत्यादी

4. साहित्य आणि समाजशास्त्र : ✓

1. साहित्य आणि समाज यांचे अन्योन्य संबंध (साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया, साहित्यिकाची घडण, भाषा, आस्वाद यांच्या संदर्भात)
2. समाजशास्त्राची व्याख्या व स्वरूप
3. समाजशास्त्राची सामग्री म्हणून साहित्याचा वापर
4. साहित्याचे आकलन आणि साहित्याचा अभ्यास यांसाठी समाजशास्त्राचे साहाय्य
5. साहित्याचे समाजशास्त्र.

5. साहित्य आणि राज्यशास्त्र (राजकीय स्थित्यंतरे व घडामोडी) :

1. विभिन्न राजकीय प्रणाली
— आदर्श राज्यव्यवस्था व साध्य करण्याच्या पद्धतींमधील मतभिन्नता ✓
(उदा. लोकशाही, समाजवाद, साम्यवाद, गांधीवाद)
2. राजकीय विचारप्रणालींचा साहित्याशी संबंध
— साहित्यनिर्मिती, साहित्याचे आकलन व मूल्यामापन इत्यादींच्या संदर्भात
3. साहित्य आणि प्रचार
— सामाजिक बांधिलकीच्या संदर्भात
4. साहित्याचे-राजकारण
— दलित, ग्रामीण, स्त्रीवादी इत्यादी वाङ्मयीन प्रवाहांच्या आनुषंगाने

6. साहित्य आणि इतिहास :

1. इतिहासाची व्याख्या व स्वरूप
2. ऐतिहासिक स्थित्यंतरे व साहित्यातील परिवर्तने
3. इतिहासाचे साधन म्हणून साहित्याचा वापर
4. साहित्याची सामग्री म्हणून इतिहासाचा उपयोग
5. कालानुसार इतिहासाकडे पाहण्याच्या साहित्यिकांच्या दृष्टिकोणात झोणारा बदल (निवडक कलाकृतींच्या आधारे)

7. साहित्य आणि वाङ्मयेतिहासाचे तत्त्वज्ञान :

1. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना
2. वाङ्मयेतिहासाची व्याख्या व स्वरूप
3. वाङ्मयेतिहास व वाङ्मयीन संशोधन
4. वाङ्मयेतिहास व समीक्षाशास्त्र
5. वाङ्मयेतिहास : वाङ्मयाभ्यासाचे एक स्वतंत्र क्षेत्र

8. साहित्य आणि भाषाविज्ञान :

1. भाषाविज्ञानाचा स्थूल आढावा (सोरयूर, चौम्स्की, देरिदा इत्यादी वैज्ञानिकांच्या मीमांसांच्या आधारे)
2. भाषेकडे पाहण्याचा दृष्टीकोण व त्याचा साहित्याकडे पाहण्याच्या दृष्टिकोणाशी संबंध (संरचनावाद, विरचनावाद, चिन्हमीमांसा इत्यादींच्या संदर्भात.)
3. साहित्यकृतीच्या विश्लेषणासाठी भाषाविज्ञानाचा उपयोग (शैलीविज्ञान, शैलीलक्ष्मी समीक्षा.)

9. साहित्य आणि सौंदर्यशास्त्र :

1. सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप
 - सौंदर्याभवाचे विश्लेषण
 - सौंदर्यानुभव आणि व्यावहारिक अनुभव
 - सौंदर्यानुभव आणि नैतिक अनुभव
 - सौंदर्यानुभव आणि ज्ञानात्मक अनुभव
2. सौंदर्यशास्त्र आणि साहित्यविचार
3. सौंदर्यशास्त्र आणि समीक्षाविचार

साहित्य आणि इतर सामाजिक शास्त्रे : संदर्भग्रंथ सूची

1. साहित्य निर्मिती व समीक्षा - दि.के. बेडेकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1966. (दु.आ.)
2. साहित्यविचार - प्रा. रा.श्री. जोग गौरवग्रंथ - द.नं. गोखले व इतर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1964.
3. नवसमीक्षा - संपा. गो.म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1982.
4. समीक्षेतील नव्या संकल्पना - संपा. मनोहर जाधव, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, 2001.
4. त्रिदल - संपा. एम.आर. शेख, फडके बुक सेलर्स, 1981.
5. नववाङ्मय : प्रवृत्ती आणि प्रमेय - रा.ग. जाधव, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, 1972.
7. साहित्य सिध्दांत - (अनु) स.गं. मालशे, म.रा.सा.मंडळ, मुंबई, 1982.
8. साहित्यविचार - अ.वा. कुलकर्णी, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 1992.
9. वाङ्मयीन संज्ञा, संकल्पना कोश (खंड-1) - संपा. वसंत आबाजी डहाके, प्रभा गणोरकर व इतर, भटकळ फाऊण्डेशन, मुंबई, 2001.
10. वाङ्मयीन वाद : संकल्पना व स्वरूप - संपा. सीताराम रायकर व इतर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1990.

साहित्य आणि संस्कृती

1. मराठी लोकांची संस्कृती - इरावती कर्वे, देशमुख आणि कंपनी, पुणे 1951.
2. साहित्य आणि संस्कृती - दु.का.संत, प्रकाशक - दु.का.संत, रत्नागिरी, 1950.
3. वैदिक संस्कृतीचा विकास - तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई, 1972 (आ. 2 री).
4. अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी : आध्यापन - द.दि. पुंडे, 'वाङ्मयाचे अध्यापन' - संपा. वा.पु.गिंडे, द.दि. पुंडे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1994.
5. अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा क-हाडे लोकवाङ्मय गृह, मुंबई 1981.
- ✓ 6. आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - गो.म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1994.
7. मानवी संस्कृतीचा इतिहास - चिं. ग. कर्वे, प्रकाशक - चिं. ग. कर्वे, पुणे, 1961.
8. महाराष्ट्र जीवन (खंड 1 व 2) - संपा. गं.बा.सरदार, जोशी लोखंडे प्रकाशन, पुणे, 1960.
- ✓ 9. भारतीय संस्कृती कोश (खंड 1 ते 10) - पं. महादेवशास्त्री जोशी, भारतीय संस्कृती कोश मंडळ, पुणे, 1979.
10. भारतवर्षीय प्राचीन चरित्रकोश - सिध्देश्वरशास्त्री चित्राव, भारतीय चरित्रकोश मंडळ, पुणे, 1968.
11. पुराण कथा - स.अ.डांगे, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 1993.
12. पौराणिक नाटके - अरुण प्रभुणे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे 1997.
13. पुराण कथा आणि वास्तवता - अनु. वसंत तुळपुळे (मूळ लेखक - डी.डी. कोसंब्री) लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 1977.
14. "पुराण कथा" - आ.ह.साळुंखे, विश्वकोश : खंड -9, म.रा.सा.सं. मंडळ, मुंबई, 1980, पृष्ठ क्रं. 825 ते 852.
15. "महात्मा फुले: मिथक भंजन आणि नवधर्म मीमांसा" - डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले, 'ज्योतीपर्व' स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, 2002.
16. हिंदू धर्माची समीक्षा आणि सर्वधर्म समीक्षा - तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई, 1984.
17. महाराष्ट्र : लोकसंस्कृती व साहित्य - सरोजिनी बाबर, नॅशनल बुक ट्रस्ट, नवी दिल्ली, 1972.
18. खंडोबा - रा.चिं. ढेरे, देशमुख आणि कंपनी, पुणे, 1961.
19. भारतीय मिथ्यांचा शोध - विश्वनाथ खैरे, प्रकाशक : उमदेवी खैरे, पुणे, 1986.

20. श्रीविदुल देवत : एक चिंतन - भाणिक धनपलवार, प्रकाशक : श्रीकांत धनपलवार, हैदराबाद 1987.
21. लज्जागिरी - रा.चि. डेरे, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, 1978.
22. आदिब्रह्मात्मक समीक्षा - म.सु. पाटील, नीहारा प्रकाशन, पुणे, 1989.
23. सामाजिक मानवशास्त्र - विलास संगवे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1987.
(दु.आ.)
24. सौंदर्यानुभव - प्रभाकर पाध्ये, मीज प्रकाशन, मुंबई, 1979.
25. लोकायत - स.रा. गाडगीळ, लोकवाङ्मय ग्रंथ, मुंबई, 1974.
26. Introduction to Anthropology, Beals and Hoijer - Macmillan Co.
New York, 1959.
27. General Anthropology - Boas Franz (Ed) D.C. Heath and Co.
Boston, 1938.
28. Principles of anthropology- Chapple and Coon, Jonathan Cape,
London, 1947.
29. Anthropology- The Study of man-Dube S.C., Chetana, Hyderabad, 1952.
30. Myth and Reality - D.D. Kosambi, Popular Prakashan, Mumbai, 1962.

साहित्य आणि तत्त्वज्ञान

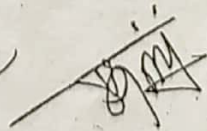
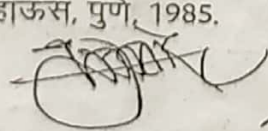
- ✓ 1. "तत्त्वज्ञान मीमांसा" - मे. पु. रेगे, मराठी विश्वकोश, खंड - 7, म.रा.सा.
मुंबई, 1977.
2. भारतीय तत्त्वज्ञान - श्रीनिवास दीक्षित, मीनाक्षी दीक्षित, कोल्हापूर, 1973
(दु.आ.)
3. धर्मसंप्रदाय आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय - र.बा. मंचरकर, प्रतिमा प्रकाशन,
पुणे, 2000.
4. प्राचीन मराठी नवधारा - रा.चि. डेरे, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, 1972.
5. "तत्त्वज्ञान विचार आणि मराठी संशोधन" - भाषा व साहित्य संशोधन, खंड 1.
संपा - वसंत जोशी, महाराष्ट्र साहित्य परिषद पुणे 1981.
6. वारकरी संप्रदाय आणि तत्त्वज्ञान - भा.प. बहिरट आणि अ.ज्ञा. भालेराव, व्हीनस
प्रकाशन, पुणे, 1972.
7. अस्तित्ववादाची ओळख - दि.के. वेडेकर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1964.
8. साहित्यातील संप्रदाय - रा.शं. वाळींबे, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 1974.
- ✓ 9. साहित्याचे तत्त्वज्ञान - वि.ना. डवळे, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 1984.
10. साहित्याचे नवीन भाषा तत्त्वज्ञान - वि.ना. डवळे, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे,
1997. (दु.आ.)
11. टीकाविवेक - श्री.के. क्षीरसागर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1980. (दु.आ.)

साहित्य आणि मानसशास्त्र -

1. सामान्य मानसशास्त्र - र.वि. पंडित, पायल प्रकाशन, नागपूर, 1976.
2. "मानसशास्त्र" - व.वि. अकोलकर, श्यामला बनारसे, मराठी विश्वकोश - खंड 13, म.रा.सा.सं. मंडळ, मुंबई, 1987. पृष्ठ क्र. 288 ते 298
3. मानसशास्त्र : सद्यःकालीन प्रचलित संप्रदाय - कुंदा दाभोळकर, म.रा.सा. सं. मंडळ, मुंबई, 2000.
4. "अबोध आणि नवा बोध" - अनिरुद्ध कुलकर्णी, नवभारत, एप्रिल - मे 1982.
5. "मन" - मे. पु. रेगे, मराठी विश्वकोश - खंड 12, म.रा.सा.सं. मंडळ, मुंबई, 1985. पृष्ठ क्र. 1127 ते 1129
6. मराठी नाटक आणि मनोविकृती - संपादक : स्नेहल तावरे, सुधा शाळिग्राम, विमल प्रकाशन, पुणे, 1990.
7. Key ideas in Personality Theories- James R. Scroggs, West Pub. Com. 1985
8. Personality and Personal Growth - James Faeliman and Robert Frager, Harper and Kaw, New York, 1976.

साहित्य आणि समाजशास्त्र

- ✓ 1. साहित्य, समाज आणि संस्कृती - दिगंबर पाध्ये, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 1998.
2. साहित्यविचार आणि समाज चिंतन - संपा. भा.शं. भण्णे, ओरिएण्ट लॉगमन्स लिमिटेड, मुंबई, 1968.
- ✓ 3. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ - रा.ग. जाधव, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 1996. (दु.आ.)
4. मराठी वाङ्मय : स्वातंत्र्योत्तर संदर्भ - रा.ग. जाधव, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 1998.
5. समाजशास्त्रीय विचारांतील प्रमुख प्रवाह - रेमंड ऑरा - अनु. हेमकांत बुलकुंदी म.रा.सा.सं. मंडळ, मुंबई, 2001.
6. साहित्य आणि सांस्कृतिक अनुबंध - म.सु.पाटील, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, 2001.
7. साहित्य आणि समाज - अविनाश सहस्त्रबुध्दे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 1980.
8. साहित्य आणि समाजजीवन - लालजी पेंडसे, न्यू मनोहर प्रिंटींग प्रेस, मुंबई, 1935.
9. मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य - वि.स.जोग, विजय प्रकाशन, नागपूर, 1981.
10. मार्क्सवादी साहित्यविचार - के.रं. शिरवाडकर, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 1980.
11. साहित्यवेध - के.रं. शिरवाडकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस पुणे, 1998.
12. मराठी साहित्य - समाज आणि सामाजिक संस्कृती - आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1985.

- ✓ 13. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ - अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 1989.
 14. सामाजिक शास्त्रे आणि साहित्य : अंतःसंबंध - संपा. ह.श्री.साने, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 1995.
 - ✓ 15. समीक्षेची नवी रूपे - गंगाधर पाटील, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, 1989.
 16. साहित्य आणि समाज - श्री.ना. चाफेकर, प्रकाशक : श्री.ना.चाफेकर, पुणे, 1965.
 17. समाज आणि साहित्यसमीक्षा - डॉ. यशवंत मनोहर, सुगावा प्रकाशन, पुणे, 1992.
 18. " संतसाहित्याचे समाजशास्त्रीय अध्ययन" - सदानंद मोरे, 'संतसाहित्य : अभ्यासाच्या काही दिशा', संपा. कल्याण काळे व रा.शं. नगरकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, 1992.
 19. मराठी साहित्यातील स्पर्धने -- गो.म.कुलकर्णी, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, 1985.
 20. साहित्य : समीक्षा आणि संवाद - डॉ. रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, 1999.
 - ✓ 21. वाङ्मयीन प्रवृत्ती: तत्वशोध - (सं) केशव मेश्राम, पी.विठ्ठल, ललित अधाने, ऋषीकेश कांबळे, प्रतीमा प्रकाशन, पुणे 2007
 - ✓ 22. साहित्य आणि विद्रोह (सं) प्रा. पृथ्वीराज तौर, धिन्मय प्रकाशन औरंगाबाद, 2008.
 23. "Sociology of literature" - Robert, Escarpit, International Encyclopedia of Social Sciences, Volume No. 9, Page -447.
 24. Sociology of Art and Literature - (ed) Alberecht, Milton C. Barnelt and others, Duckworth Publishers, London, 1982 (S.E.)
- साहित्य आणि राज्यशास्त्र -
1. आधुनिक भारत - आचार्य शं.द.जाधेकर, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 1989.
 2. महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाचा इतिहास - नलिनी पंडित, मॉडर्न बुक डेपो प्रकाशन, पुणे, 1972
 3. मार्क्सचा मानवविचार - मुरलीधर पवार, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 2000.
 - ✓ 4. स्त्रीवादी समीक्षा : स्वरूप आणि उपयोजन - अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, 1993.
 5. गांधीवाद आणि आधुनिक मराठी साहित्य - संपा. द.दि. पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 1995.
 6. राजकीय चळवळ आणि मराठी नाटयसृष्टी - ना.कृ.शनवारे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1977.
 - ✓ 7. स्त्रीवादी संकल्पना उपयोजन - संपा. मंगला वरखेडे, का.स.वाणी प्रगत अध्ययन केंद्र, धुळे, 1999.
 8. मराठी फार्स - संपा. भीमराव कुलकर्णी, म.सा. परिषद, पुणे, 1977.
 9. अक्षरवाटा - म.सु.पाटील, अनमोल प्रकाशन, पुणे, 1982.

10. नाटककार खाजिलकर : एक अभ्यास - वा.ले.कुलकर्णी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1978.(दु.आ)
11. आंबेडकरी चळवळ आणि साहित्य - डॉ. यशवंत मनोहर, अभय प्रकाशन, नागपूर, 1993.
12. साहित्य, समाज आणि संस्कृती - (सं) डॉ. मनोहर जाधव, डॉ. केशव वेशमुख, डॉ. जयदीप केशव, सुविद्या प्रकाशन, पुणे 2006

साहित्य आणि इतिहास

1. महाराष्ट्राच्या जीवनातील स्थित्यंतरे आणि त्यांचा साहित्यावर व संस्कृतीवर झालेला परिणाम - भवानीशंकर पंडित, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, 1969.
2. घाशीराम कोतवाल - श्यामला वनारसे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1977.
3. "मध्ययुगीन महाराष्ट्राचा इतिहास" - ग.व. खरे, गो. त्र्यं. कुलकर्णी, सा.सं. मंडळ, मुंबई, 2001.
4. इतिहास, समाजविचार आणि केशवसुत - राजा वीक्षित, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 1993.
5. महाराष्ट्राचा इतिहास : प्रागैतिहासिक महाराष्ट्र, खंड 1, भाग -1 शां. भ.देव, मि.सा.सं. मंडळ, मुंबई, 2002.
6. "इतिहासाचे तत्त्वज्ञान" -- तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी, 'मराठी विश्वकोश', खंड 3, म.सा.सं.मंडळ, मुंबई, 1976.
7. "इतिहास" - सदाशिव आतवले, 'मराठी विश्वकोश', खंड 3, म.सा.सं. मंडळ, मुंबई, 1976.
8. इतिहास म्हणजे काय ? - वि.गो.लेले, (Carry E.H. What is History ?), कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 1984.
9. मराठी ऐतिहासिक कांदबरी : एक अभ्यास - विभा शहा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1999.
10. नाट्यव्यवस्थेचाटन : पौराणिक - ऐतिहासिक - डॉ. वि.भा.देशपांडे, नवीन उद्योग प्रकाशन, पुणे, 1996.
11. The Sociology of Literature - Laurensen Diana and Swingwood Alan, Mac Gibbon and Kee lte. London, 1972.
12. The Sociology of Literature-Theoretical Approaches- Routh Jane And Wolff Jawed (ed.) University of Keele, Keele, 1977.
13. Western India : History, Society and Culture - Paranjpe Shrikant and others (ed). Histroy Teachers Association, Pune, 1997.

साहित्य आणि वाङ्मयेतिहासाचे तत्त्वज्ञान -

1. " भारतीय वाङ्मयेतिहास लेखनाची पाच आधारसूत्रे" - सुजित मुखर्जी (अनुवाद स.ग. मालशे) 'वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना' -संपा. द.वि.पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 1994. (दु.आ.)

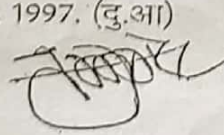
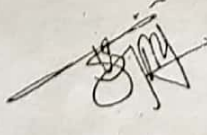
2. "वाङ्मयेतिहास" - दत्तात्रय पुंढे, 'मराठी विश्वकोश', खंड 15, म.सा.सं. मंडळ, मुंबई, 1995, पृ. 1259 ते 1264.
3. "वाङ्मयेतिहासाची रचना : ध्येय, दृष्टिकोण व पद्धती" - वि.वि.पटवर्धन, 'साहित्यविचार' - प्रा.रा.श्री.जोग ग्रंथ, संपादक द.न. गोखले आणि इतर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1964.
4. "मराठी वाङ्मयेतिहासकाराची साधनसामग्री" - शं.गो.तुळपुळे, 'प्रवास' सुविचार प्रकाशन, नागपूर, 1964.
5. साहित्यचिंतन - संपा. व.दि.कुलकर्णी, मराठी विभाग प्रकाशन, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई, 1983.
6. वाङ्मयेतिहास : सद्यःस्थिती आणि अपेक्षा - संपा. गो.म. कुलकर्णी आणि द.दि. पुंढे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

साहित्य आणि भाषाविज्ञान -

1. भाषा: अंतःसूत्र आणि व्यवहार - संपा. मु.ग.पानसे, म.सा.परिषद, पुणे 1961.
2. आधुनिक भाषाविज्ञान : सिध्दांत आणि उपयोजन - मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 1995.
3. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, 1987.
4. "साहित्याची भाषा" - कल्याण काळे, 'साहित्यविचार' संपा. द.दि.पुंढे, स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, 1996.
5. मराठी भाषा आणि शैली - रमेश धोंगडे, अश्विनी धोंगडे, मधुराज पब्लिकेशनस्, पुणे, 1993. (तृ.आ.)
6. शैलीमीमांसा - दिलीप धोंगडे, शब्दालय प्रकाशन, औरंगाबाद, 2002.
7. शैलीवैज्ञानिक समीक्षा - रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, 1993.

साहित्य आणि सौंदर्यशास्त्र -

- ✓ 1. सौंदर्यमीमांसा - रा.भा.पाटणकर, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 1981, (दु.आ)
- * 2. सौंदर्य आणि साहित्य - बा.सी.मर्ढेकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, 1975 (तृ.आ.)
3. सौंदर्यानुभव - प्रभाकर पाध्ये, मौज प्रकाशन, मुंबई, 1979.
4. सृष्टी, सौंदर्य आणि साहित्यमूल्य - शरच्चंद्र मुक्तीबोध, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 1997. (दु.आ)

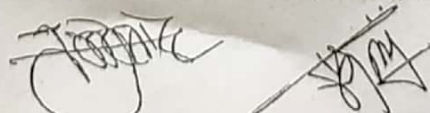

मराठी वाङ्मयावरील प्रभावांचा अभ्यास (ऐच्छिक)

1. प्रभाव -अभ्यास : संकल्पना व स्वरूप
2. विचारसरणी व वाङ्मय
3. आशयसूत्रे, चरित्रनायक, मिथके व वाङ्मयीन रुपबंधांचा प्रभाव
4. पाश्चिमात्य विचारवंत व लेखक :
 1. फाईड
 2. मार्क्स
 3. शेक्सपीयर
 4. इब्सेन
 5. ज्यॉ-पॉल सार्त्र
 6. टी.एस. इलियट
 7. कोलरिज हा रोमॅंटिक कवी, वर्डस्वर्थ, शेले, रॉबर्ट ब्राऊनिंग,
 8. सिमान दि बोव्हा
05. भारतीय विचारवंत लेखक :
 1. महात्मा फुले
 2. गोपाळ गणेश आगरकर
 3. लोकमान्य टिळक
 4. महात्मा गांधी
 5. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 6. रविंद्रनाथ टागोर
 7. शरच्चंद चट्टोपाध्याय
 8. प्रेमचंद

संदर्भग्रंथांची यादी :

1. तौलनिक साहित्य : नवे सिध्दांत आणि उपयोजन : आनंद पाटील, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, 1998.
2. तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय : र.बा. मंचरकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 2003
3. तौलनिक साहित्याभ्यास : तत्वे आणि दिशा (म.द. हातकणंगलेकर गौरव ग्रंथ) : संपादक चंद्रशेखर जहागिरदार सौरभ प्रकाशन, कोल्हापूर, 1992.
4. म.फुले समग्र वाङ्मय : म.रा.सा.संस्कृती मंडळ, मुंबई.
5. म. फुले गौरव ग्रंथ : म.रा. साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई.
6. गांधीवाद आणि मराठी साहित्य : संपादक द.दि. पुंडे
7. आगरकर लेखसंग्रह : संपादक ग.प्र.प्रधान, साहित्य अकादेमी, दिल्ली.

वाङ्मयाचे अध्यापन (ऐच्छिक)

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेच्या आधारे संशोधक विद्यार्थ्यास अध्यापनाचे उद्दिष्ट, अध्यापन पद्धती, वाङ्मय आणि भाषा विषयाच्या अध्यापनाचा हेतू आणि वेगळेपण याचा यथायोग्य परिचय व्हावा हा आहे.

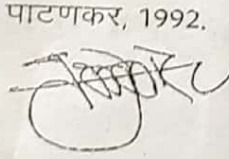
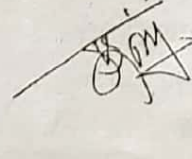
1. अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये.
2. वाङ्मयाच्या अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये
3. अध्यापन पद्धती
 - अ) व्याख्यान पद्धती
 - ब) चर्चापद्धती
 - क) प्रश्नोत्तर पद्धत
 - ड)
4. वाङ्मय अध्यापनाची सामग्री
 - अ) टिपणे
 - ब) संदर्भ ग्रंथातील उतारे
 - क) प्रश्न आणि प्रश्नाचे अनुक्रम

5. भाषा विषयाचे अध्यापन आणि स्वरूप
6. कवितेचे अध्यापन आणि स्वरूप

संदर्भग्रंथ :

1. कवितेचे अध्यापन - डॉ. लीला पाटील
2. साहित्य अध्यापन आणि प्रकार - श्री. पु. भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई.
3. कविता स्वरूप आणि रसास्वाद - भा.ज. कविमंडन, कविराज पब्लिकेशन, पुणे.
4. आधुनिक मराठी कविता - काही रूपे काही रंग - डॉ. गो.म. कुलकर्णी, मेहता, पुणे
5. मराठी कविता स्वरूप आणि विवेचन डॉ. निशिकांत ठकार, स्वाध्याय, पुणे.
6. गीत काव्य - वसंत दावतर, आसेचना
7. कविता संकल्पना निर्मिती आणि समीक्षा - डॉ. वसंत पाटणकर, मुंबई.
8. दलित कविता - डॉ. म.सु.पाटील, लोकवाङ्मय, मुंबई.
9. कविता आणि प्रतिमा - डॉ. सुधीर रसाळ, मौज, मुंबई.
10. आधुनिक मराठी कवियित्रीची कविता, रा.ग. जाधव, प्रतिम, पुणे
11. आधुनिक मराठी काव्य - दि.क. बेडेकर (उद्गम विकास आणि भवितव्य) लोकवाङ्मय, मुंबई.
12. शैक्षणिक तत्वज्ञान - म.वि.अकोलकर
13. शैक्षणिक तत्वज्ञान - डॉ. लीला पाटील

8. गांधीवाद : प्रमीला दंडवते
9. आंबेडकरवाद : रावसाहेब कसबे
10. आंबेडकरी साहित्य : यशवंत मनोहर
11. तुकाराम दर्शन : सदानंद मोरे
12. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड 4,5,6 : मराठी साहित्य परिषद प्रकाशन, पुणे.
13. मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी : सदा क-हाडे, लोकवाङ्मय, मुंबई.
14. धार आणि काठ : नरहर कुरुंदकर, देशमुख आणि कंपनी, पुणे.
15. मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य : वि.स.जोग
16. साहित्य सिध्दांत : रेने वेलेक, अनुवाद : स.गं. मालशे
17. मार्क्सवादी साहित्य विचार : के.रं. शिरवाडकर, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
18. बायकांचा जन्म : शांता किर्लोस्कर, का.स.वाणी मप्रअ संस्था, धुळे
19. स्त्री-पुरुष तुलना : ताराबाई शिंदे - संपा - विलास खोले
20. सिसिफस आणि बेलकुवा : विलास सारंग, प्रास, मुंबई.
21. अक्षराचा श्रम केला : विलास सारंग, मौज, मुंबई.
22. शोध शेक्सपियरचा : वि.वा.शिरवाडकर
23. किंग लिअर : अनुवाद : गो.वि.करदीकर, मौज, मुंबई.
24. केशवसुत समीक्षा : (संपादन)
25. नवसमीक्षा (ह.श्री.शेणोलीकर गौरव ग्रंथ) : संपादक गो.म.कुलकर्णी, मेहता, पुणे.
26. इब्सेन अनिरुद्ध कुलकर्णी, कॉन्टिनेन्टल, पुणे
27. दलित साहित्याचे क्रांतीविज्ञान : बाबुराव बागूल
28. टी.एस. एलियट आणि मराठी कविता व समीक्षा (संपा) डॉ. सरोजिनी वैद्य, वसंत पाटणकर, 1992.

अभ्यासपत्रिका - 5

संशोधन प्रात्यक्षिक प्रकल्प

गुण 100

लघुशोधप्रबंध (Dessertation)

लघुशोध प्रबंधाचे मूल्यमापन 100 गुणांपैकी होईल. तो बहिःस्थ परीक्षकाकडे पाठविला जाईल.

अभ्यासपत्रिका - 6

मौखिक परीक्षा (Viva-Voce)

गुण 100

बहिःस्थ परीक्षकाचा अनुकूल अभिप्राय आला तरच मौखिक परीक्षा घेतली जाईल. या मौखिक परीक्षेचेही मूल्यांकन 100 गुणांपैकी गुण देऊन केले जाईल.

प्रतिकूल अभिप्राय आल्यास या अभ्यासपत्रिकेत विद्यार्थी अनुत्तीर्ण झाला असे गृहीत धरले जाईल.

अभ्यासपत्रिका - 7

चर्चासत्र (Seminar)

गुण 25

एम.फिल. चा संपूर्ण अभ्यासक्रम हा 625 गुणांचा (एकूण 25 श्रेयांकाचा) असेल.

